

STATUS OF THE ART

KUNST GETEKEND DOOR DE TIJDGEEST

Luchtsculpturen

Hoe zou de Sagrada Familia eruitzien als het bouwwerk was voltooid? Of het Colosseum in complete staat? Studio Drift heeft dat gevisualiseerd met behulp van verlichte drones. Daartoe heeft het de afgelopen twee jaar geavanceerde software ontwikkeld, die het mogelijk maakt om sculpturen, installaties en performances in de lucht te maken. Het idee ontstond toen de Notre Dame door vlammen werd verwoest. “Wij dachten erover na om de kathedraal te herbouwen met licht”, aldus Ralph Nauta (b. VK, 1978), medeoprichter van Studio Drift. “De inspanningen en ambachtelijke wijze waarop zulke gebouwen vroeger werden gebouwd leren ons om het geduld dat daarmee gepaard ging te herontdekken als maatschappij. De dronetechnologie van Studio Drift zou ook kunnen worden toegepast in architectuur en stedenbouw om de impact van nieuwe gebouwen zichtbaar te maken.” (BJB)

STUDIODRIFT.COM

Gebiologeerd door leegte

De Biënnale de Reneva bij Bonifacio vond in 2022 voor het eerst plaats op Corsica. Het leverde fraaie kunst op in eeuwenoude gebouwen en forten en op fraaie buitenlocaties. De kunstwerken waren verspreid over zes verschillende plekken met in totaal dertien deelnemende kunstenaars. Het parcours leidde langs de steile rotskust van het schiereiland van Bonifacio en begon bij de befaamde Genuese citadel op een hoge klif aan de kust. Daar stond het werk *Decension* van de internationaal vermaarde kunstenaar Anish Kapoor (b. IN, 1954): je zag een donkere waterkolk die eindeloos naar beneden een put in draaide. Vanaf het begin van zijn carrière richt Kapoor zich in zijn werk op een symbiose tussen natuur, intellect en technologie. Hij is daarnaast gebiologeerd door leegte, zoals een gat in de grond of in een sculptuur dat een fraai verdwijnpunt oplevert en vragen oproept. En passant vraagt hij zich in zijn werk af wat de definitie van een sculptuur nu eigenlijk is. De oorspronkelijk uit India afkomstige Kapoor woont en werkt al jaren in Londen. Zijn werk bevindt zich in belangrijke musea over de hele wereld, zoals het MOMA in New York, de Tate Modern in Londen, het Guggenheim Museum in Venetië en niet te vergeten Museum Depont in Tilburg. (EB) DERENAVA-ART.COM/EN/ABOUT | ANISHKAPOOR.COM

Op teenslippers de wereld rond

THE FLIPLOPI, SINCE 2015 © THE FLIPLOPI

Plastik: Die Welt neu denken, is de titel van een tentoonstelling die eind maart 2022 openging in het Vitra Design Museum in Weil am Rhein en die daarna doorreisde naar het V&A Museum in Dundee. De tentoonstelling was geheel gewijd aan de industriële toepassing van plastic en andere kunststoffen vanaf de jaren dertig. Tuinstoelen, barbiepoppen, telefoons, waterdichte regenkleding en vooral petflesjes: echt alles kon van plastic gemaakt worden. Dat optimistisch levensgevoel is inmiddels wel verdwenen. In onze oceanen en rivieren drijven honderden miljoenen kilo's plastic, die kleine microdeeltjes in ons voedsel en drinkwater achterlaten. Op de tentoonstelling werd daarom ook veel aandacht besteed aan recycling en alternatieve toepassingen voor plastic. Zo was er een video te zien van het beroemde Ocean Cleanup Project van de Nederlandse ingenieur en activist Boyan Slat, die zich ten doel heeft gesteld om 90 procent van alle plastic uit de oceanen te halen. Ook kwam het FlipFlop Project uitgebreid aan bod. Een fantastisch initiatief dat zijn oorsprong vond in 2015 in Kenia naar een idee van initiatiefnemer Ben Morison. Hij liet een traditionele zeilboot (dhow) van gerecyclede plastic flipflops nabouwen: zo werden die teenslippers de belangrijkste grondstof voor de boot. Een vaste bemanning zeilt er sindsdien de oceanen mee over en legt aan in verschillende landen om milieubewustzijn te genereren. (EB)

THEFLIPLOPI.COM

DE KEERZIJDEN VAN GLITTER EN GLAMOUR

© OTOBONG NKANGA, IN PURSUIT OF BLING (2014), GEZAMENLIJKE AANKOOP MUSEUM ARNHEM EN STEDELIJK MUSEUM, FOTO EVA BROEKEMA

De installatie *In pursuit of Bling* van Otobong Nkanga (b. NG, 1974) stond vorig jaar opgesteld tijdens de tentoonstelling *Tenminste Houdbaar Tot*, in Museum Arnhem. Een tentoonstelling over de vraag of kunst invloed kan hebben op de manier waarop mensen omgaan met de aarde. De 'bling' uit de titel van het werk verwijst op negatieve wijze naar producten als sieraden, dure auto's, mobiele telefoons en luxe accessoires. Kortom: de aantrekkingskracht van glitter en glamour die dit soort producten op de veeleisende consument heeft. Bedenkt die zich wel dat voor al die luxeproducten heel veel grondstoffen nodig zijn, die zich vaak op Afrikaanse bodem bevinden? Het delven ervan gaat gepaard met veel chemicaliën en vervuiling, en is uitermate schadelijk voor milieu en aarde. De werkers worden bovendien vaak ook nog eens onderbetaald. Met gewezen wandkleden, videobeelden en mineralen laat Otobong Nkanga zien hoe schadelijk de jacht naar grondstoffen voor luxegoederen is. Haar installatie drukt ons met de neus op de feiten: welke prijs betalen wij met z'n allen voor deze welvaart, die slechts een select publiek ten goede komt? (EB)

OTOBONG-NKANGA.COM

Het verloren paradijs

Tijdens Paradys, een indrukwekkende buitententoonstelling die in de zomer van 2022 in het Friese parklandschap Oranjewoud plaatsvond, onderzochten vijftien gerenommeerde internationaal opererende kunstenaars bekende verhalen die leidend voor ons zijn. De makers keken ook of die verhalen omgezet konden worden in nieuwe narratieven. Jakob Kudsk Steensen (b. DK, 1987) was een van de deelnemers. In zijn meeslepende virtual reality-werken herschept Steensen landschappen en natuurgebieden die moeilijk te bereiken zijn, die zijn verdwenen of onder vuur liggen. Met krachtige en verleidelijke installaties maakt hij een hybride kunstvorm tussen technologie en natuur in. Steensen laat de toeschouwer beleven hoe het voelt om in het verloren paradijs rond te lopen. Voor *Re-Animated*, zijn installatie voor Paradys welke draait om een uitgestorven vogel, kon je met een virtual reality bril de uitgestorven vogel (de Kaua'i 'o'o) weer zien vliegen. Een vogel die leefde in het dichte moerasbos van het Hawaïaanse eiland Kaua'i en die rond 1987 is uitgestorven. De Kaua'i 'o'o spreekt nog steeds tot de verbeelding door zijn ontroerende paringszang die in 1987 door een bioloog op tape werd vastgelegd en vervolgens in 2009 op YouTube werd geplaatst. De roep van de eenzame vogel sterft langzaam weg, alsof hij zijn hoop om te paren – en dus te overleven – heeft opgegeven. In *Re-Animated* geeft Steensen de vogel een nieuw leven. (EB)

JAKOBSTEENSEN.COM/RE-ANIMATED

Zonlicht speelt een hoofdrol in het kunstwerk *Solar Energy 22* van Olafur Eliasson (b. DK, 1967): door de draaiing van de aarde veranderen de 'penseelstreken van licht' voortdurend. Deze installatie, die onder meer bestaat uit een gigantisch rond projectieoppervlak, vervormende spiegels en kleuren/effect filters, was afgelopen jaar te bewonderen in kunstmuseum Pinakothek der Moderne in München. De bewegende projecties van het zonlicht maken de onzichtbare rotatie van de aarde bijna fysiek tastbaar op het scherm. *"It is your own movement that you see as you travel on this spaceship earth through the vastness of space"*, aldus Eliasson, die zijn werk wel een analoge film noemt. Op bewolkte dagen en 's nachts, als er geen direct zonlicht is, blijft het scherm donker en 'slaapt' het kunstwerk. (BJB)

OLAFURELIASSON.NET

ZONNESTREKEN

Waterval in de woestijn

De innovatieve installatie *SunGlacier* van kunstenaar-uitvinder Ap Verheggen leidde in 2020 tot veel internationale publiciteit. Ook ons koningspaar bezocht tijdens de EXPO2020 in Dubai de door hem ontworpen watermachine die hij voluit *SunGlacier Waterfall* noemt. Het lukte Verheggen (b. NL, 1964) en zijn team om midden in de woestijn water te genereren met behulp van een nieuwe en uiterst efficiënte technologie. In de toekomst kunnen miljoenen mensen daarvan profiteren als zijn inmiddels gepatenteerde uitvinding op wereldwijde schaal wordt uitgerold. De impact van Verheggens watermachine is in potentie immens: bewoners in droge gebieden kunnen daardoor toegang krijgen tot drinkwater. Ook zou het landbouw mogelijk maken op plekken waar dat nu ondenkbaar is. De machine werkt op zon, zwaartekracht en lucht, ideaal dus in woestijngebieden en gebieden waar grote droogte heerst. De SunGlacier is welbeschouwd een watervermeerderaar. Hij blaast buitenlucht door een koude regendouche. De waterdamp in de buitenlucht condenseert tegen de koude vallende waterdruppels, die zo in volume toenemen. Het resultaat: een groeiende waterval. Een koeler en een waterpomp zorgen ervoor dat het water steeds weer opnieuw gekoeld omhoog gepompt wordt naar de regendouche. Het gewonnen water kan in een reservoir worden opgeslagen of direct gebruikt. Verheggen kreeg vorig jaar voor zijn SunGlacier de Over Hoop Prijs, een jaarlijkse onderscheiding (bestaande uit een trofee en een geldbedrag van 25.000 euro) voor baanbrekende initiatieven op het grensvlak van cultuur en maatschappij. (EB)

APVERHEGGEN.NL/SUNGLACIER

De Jacques Cousteau van de kunstwereld

Beeldhouwer, milieuactivist en professioneel onderwaterfotograaf Jason deCaires Taylor (b. VK, 1974) is de eerste kunstenaar die land art heeft verplaatst naar de bodem van de zee. Daar heeft hij complete onderwatermusea en beelden-tuinen opgericht. Moilinere Bay Underwater Sculpture Park, ten westen van Grenada, is door *National Geographic* zelfs benoemd tot een van de vijftientig wereldwonderen. In totaal heeft Taylor wereldwijd meer dan 1.100 sculpturen onder water gerealiseerd. Met zijn werk wil hij bewustzijn creëren voor de schoonheid van de onderwaterwereld. In de loop der jaren is de 'Jacques Cousteau van de kunstwereld' meermaals onderscheiden voor zijn betrokkenheid en inzet voor het leven in de diepte. (BJB)

UNDERWATERSculpture.com | UnderwaterMuseum.com

Een nieuwe manier van beeldhouwen

De laatste jaren heeft de fotografie van Bastiaan Woudt (b. NL, 1987) een enorme vlucht genomen. Volgens hem is dit succes te danken aan het feit dat zijn fotografie tijdloos en zwart-wit is. "Kleuren leiden af. In mijn werk ga ik terug naar de essentie van vormen, lijnen en het karakter in een portret." Zijn unieke signatuur leidde tot internationale tentoonstellingen als Photo London en Paris Photo en succesvolle veilingen (Christie's, Sotheby's, Phillips Auction), en bouwde vorig jaar op naar zijn eerste museumtentoonstelling, *Twist* in Museum Kranenburg. Voor komend jaar legt hij de lat weer wat hoger door zichzelf creatief uit te dagen. "Ik hoor vaak van verzamelaars en mensen die mij volgen, dat zij mijn werk sculpturaal vinden. Opgebouwd uit lagen, geboetseerd in de studio. Zoals beide hier afgebeelde foto's. Kennelijk was ik daar onbewust naar op zoek. Dat wil ik het komende jaar meer gaan uitdiepen. Het project dat ik ga starten, heeft alles te maken met sculpturen. Momenteel ben ik me aan het verdiepen in de geschiedenis van sculpturen. Waarom wordt een sculptuur gemaakt? Wat voor invloed heeft een sculptuur op een ruimte? En een ruimte op een sculptuur? In beginsel ga ik fotografische werken maken die sculpturaal zijn, in vorm. Daarbij wil ik de grens opzoeken tussen wanneer iets nog wel en niet meer menselijk is. Het zal minder draaien om het model en meer om vorm en inhoud. Het is enorm gelaagd. Van een 3D-omgeving ga ik naar een 2D-print toe. Vervolgens ga ik, met de hulp van een atelier in het buitenland, door middel van 3D-renderingen van die platte afbeelding weer een 3D-object maken. Samen met een digital artist ga ik de andere kant van het werk ontdekken. Het is een beetje *dark side of the moon*. Uiteindelijk is het resultaat een sculptuur. De voorkant herken je van de foto die ik geschoten heb, de achterkant is nieuw ontdekt terrein. Dat kan ik zelf invullen. Geen idee nog hoe ik dat ga doen, dat moet ik allemaal nog ontdekken. Zo wil ik een serie maken die ik ga presenteren middels fotografische werken aan de wand in combinatie met sculpturen in de ruimte. Zover ik weet is dit iets compleet nieuws, de manier waarop ik de sculpturen wil gaan maken." Oók nieuw: zijn eerste XXL-fotoboek (oplage 30) in een uniek format, dat in 2023 uitkomt (inclusief standaard). Een must have voor liefhebbers van kunstfotografie en sinds begin 2023 te koop bij zijn uitgeverij 1605 Collective.

BASTIAANWOUDT.COM | 1605COLLECTIVE.COM

CITY. 1970 - 2022 © MICHAEL HEIZER, COURTESY TRIPLE AUGHT FOUNDATION. FOTO ERIC PIASECKI

KOSTEN: 40 MILJOEN

Bijna alle karakteristieken van Michael Heizer's *City* zijn nauwelijks te bevatten en maken het tot een van de grootste land art projecten op aarde. Het hele project is tweeënhalve kilometer lang en bijna een kilometer breed, het duurde vijftig jaar voordat het werd opgeleverd, en het is gebouwd midden in de hete Mojave woestijn in Nevada, op drie uur rijden van Las Vegas. Ook de kosten (40 miljoen dollar) maken *City* tot een project van buitengewone omvang. Michael Heizer (b. VS, 1944) ontwierp weliswaar een stad, maar dan alleen in naam. Volledig opgetrokken uit beton spreiden wegen, wallen, verhogingen en doorgangen zich uit in allerlei richtingen zonder duidelijke planning of volgorde. Aan het eind zie je monumentale structuren langzaam de vorm aannemen van oude ruïnes en piramiden. *City* staat in de traditie van andere bijzondere land art werken als Robert Smithson's *Spiral Jetty* in Utah, Walter De Maria's *Lightning Field* in New Mexico en James Turrell's *Roden Crater* in Arizona. (EB)

TRIPLEAUGHTFOUNDATION.ORG

© PLANTATION MONOCULTURE. CATPC. ATHANAS KINDENDIE. FOTO RUBEN VAN LIET

Statement op een sokkel

Op een verlaten palmolieplantage van Unilever in Lusanga, een stad in Congo-Kinshasa, begeleidt kunstenaar Renzo Martens vanaf 2014 arme inwoners bij het maken van kleisculpturen. Die sculpturen worden later via 3D-technologie geprint in hout en soms in chocolade (cacao is samen met palmolie het belangrijkste exportproduct van Congo). Martens werkt er samen met het Congolese kunstenaarscollectief CATP. De bedoeling van het kunstproject is om met de opbrengst van de sculpturen land terug te kopen en de grond uiteindelijk zelf te gaan verbouwen. Bouwen aan een bloeiende plantage met behulp van kunst: zo wordt de cirkel rond. Beeldhouwer Athanas Kindendie (b. CD, 1970) maakte samen met andere leden van het Congolese kunstenaarscollectief een beeld van een plantage-arbeidster in rivierklei met de titel *Plantation Monoculture*. Uit de buik van de arbeidster groeit een palmboom. Voor Kindendie staat de vrouw en die boom symbool voor de vele mensen die in het verleden slavenarbeid hebben verricht, en voor de uitgeputte aarde door de monocultuur van palmen (lees palmolie). Het beeld werd in Congo gescand en later in delen uitgevoerd in mahoniehout. Het vormt een krachtig en kritisch statement richting de geschiedenis van het kolonialisme in Afrika, dat ook nu nog steeds voortduurt. (EB)

CATPC.ORG

© PHILIP AGUIRRE Y OTEGUI. EXODUS. 1998-2022. SYNTHETISCH MATERIAAL. VARIABELE AFMETINGEN. LOCATIE: MUSEUM PLANTIN-MORETUS. FOTOGRAFIE: © DAVID SAMYN/COURTESY DE KUNSTENAAR

Geschiedenis op slippers

Het werk van Philip Aguirre y Otegui (b. BE, 1961), variërend van sculpturen en installaties tot schilderijen en collages, heeft een sterk humanistisch karakter en snijdt thema's aan zoals migratie, vervolging en macht. Zijn artistiek engagement vloeit voort uit het leed dat zijn familie meemaakte, onder meer tijdens de Spaanse Burgeroorlog, en het contact met geweld en sociaal onrecht tijdens zijn reizen door Afrika en Zuid-Amerika. Tegelijkertijd heeft hij een fascinatie voor objecten door hun bezieling en de geschiedenis die ze in zich dragen. Zo realiseerde hij in 1998 in Senegal een pad gevormd door versleten slippers, dat over onvruchtbare bodem richting horizon loopt. Dit werk, *Exodus* geheten, confronteert je met de mensen en hun manier van leven, met de wereldproblematiek in al zijn scherpste. Nu, vijftig jaar later, is deze installatie (tot 26 februari) te zien in Museum Plantin-Moretus, als onderdeel van FINIS TERRAE, een door Galerie Geukens & De Vil georganiseerde grootschalige kunstwandeling in Antwerpen, rond één universeel thema: onze planeet. Vijftig hedendaagse kunstenaars tonen hun visie op de staat van onze wereld, onder wie dus Aguirre. Zijn kunst maakt de kijker stil en confronteert hem met een verborgen boodschap. (BJB)

PHILIPAGUIRRE.BE | FINIS-TERRAE-ANTWERPEN.COM

Om zijn fascinatie voor de gelaagdheid in landschappen in beeld te brengen, werkt fotograaf Jeroen Hofman (b. NL, 1976) vanaf een kraan op twintig meter hoogte. Vanaf die hoogte versmelten voor- en achtergrond op zijn foto's. Voor zijn fotoboek *Eiland* reisde Hofman meerdere keren naar de vijf Waddeneilanden die Nederland rijk is en stelde daar in weer en wind zijn kraan op. Van daaruit wachtte hij op de perfecte foto. Door de tijd te nemen kwam uiteindelijk alles op één uniek moment vanzelf samen. Het fotoboek *Eiland* diende als publicatie bij de gelijknamige solotentoonstelling afgelopen jaar in Fotomuseum Den Haag en zijn presentatie tijdens fotobeurs Unseen. Het project is, net zoals de schilderijen van oude Hollandse meesters, een liefdesverklaring aan het Nederlandse landschap. Hofman is tijdens het fotograferen ook meer en meer abstract gaan werken: landschappen fotografeerde hij vooral als vlakken. In die vlakken en geometrische vormen zie je bijzondere kleuren ontstaan, met de horizon als vast gegeven. Hofman: "Ik werd tijdens het fotograferen overvallen door de plotse leegte en rust. De weilanden met schapen, de weidse door getijdenstromen gevormde duinlandschappen, de snelle wisselingen van het weer. Spectaculaire wolkenluchten ook, die in razend tempo het landschap laten schilderen. Regenbuiën, windstoten en de geur van dennenbomen meegevoerd op de zilte zeelucht. Rust." (EB) JEROENHOFMAN.COM

OP EENZAME HOOGTE

© TENANT OF CULTURE, RESIDUAL HUE PUZZLE CUT, 2022. COURTESY OF THE ARTIST AND SOFT OPENING, LONDON. FOTO ROB HARRIS

Afval in de mode

Tenant of Culture (ToC) is de officiële naam voor de kunstenaarspraktijk van Hendrickje Schimmel (b. NL, 1990). Voor het Camden Art Centre in Londen realiseerde zij de protest-tentoonstelling *Soft Acid*, tegen de op de massa gerichte textiel- en mode-industrie. Daarin onderzocht zij de razendsnelle ontwikkeling van de modecultuur van de laatste decennia en de enorme berg textielafval die dat de heeft opgeleverd. Met dat afval is zij als activistisch kunstenaar ruimhartig aan de slag gegaan: kleding en accessoires werden door haar omgetoverd tot vernieuwende sculpturale vormen. De stoffen werden gekookt, gebleekt, geverfd, verdraaid en gescheurd en daarna op miraculeuze wijze weer aan elkaar gezet. Honderden oude schoenen en laarzen werden in stukken gesneden, in repen verwerkt. Neem het paar excentrieke laarzen *Residual Hue Puzzlecut* met onwaarschijnlijk veel strikken, gespen en veters dat op de expositie te zien was. ToC verzamelde daarvoor een berg afgedankte leren schoenen en laarzen en dompelde ze onder in heet water waardoor de vorm verdween, knipte ze open en plette ze onder een hittepers. Het resultaat is verbluffend en doet niets onder voor een dure, eigentijdse designboot. ToC behaalde haar Masters in Mixed Media aan het Royal College of Art in Londen na een opleiding aan de Modeafdeling van de Hogeschool voor de Kunsten in Zwolle. Zij woont en werkt in Londen. (EB)

CAMDENARTCENTRE.ORG/WHATS-ON/TENANT-OF-CULTURE

Warm, warmer... héét!

Bosbranden komen steeds dichterbij: Portugal, Frankrijk. En nu ook in België. Meer specifiek: in de Sint-Nicolaaskapel in Antwerpen.

Als onderdeel van Finis Terrae, dat stilstaat bij globale noodsituaties zoals de klimaat- en energiecrisis, toenemend extremisme en extreme weersomstandigheden, is de video-installatie *Wildfire: Meditation on Fire* van David Claerbout (b. BE, 1969) te bewonderen. Op een metershoog scherm laaien de vlammen op, ontwikkelen zich dikke rookpluimen, krijzen brandende takken, de hitte spat ervan af. Toch blijf je staan kijken, midden in de vuurzee in dat kleine kerkje. En vraag je je af: hoe veel dichterbij kan het vuur nog komen? (BJB)

DAVIDCLAERBOUT.COM | FINIS-TERRAE-ANTWERPEN.COM

© DAVID CLAERBOUT, WILDFIRE: MEDITATION ON FIRE, 2019-2020. SINGLE CHANNEL VIDEOPROJECT. STEREO AUDIO. KLEUR. 24". WARMER: ARMEING: LOCATIE SINT-NICOLAASKAPEL. FOTOGRAFIE: © DAVID SAMYN, COURTESY DE KUNSTENAR EN GALLERIES MICHELINE SZWAIGER, ANNET GELINK, PEDRO CERA, SEAN KELLY, ESTHER SCHIPPER, RÜDIGER SCHÖTTE